

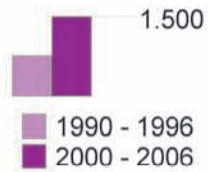
BUITENLANDSE DIRECTE INVESTERINGEN (FDI)

A) Buitenlandse directe investeringen 1990-2006

Algehele groei; olie van groot belang

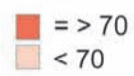
I. Instroom buitenlandse investeringen*

(absoluut jaarlijks gemiddelde in miljoenen US \$)

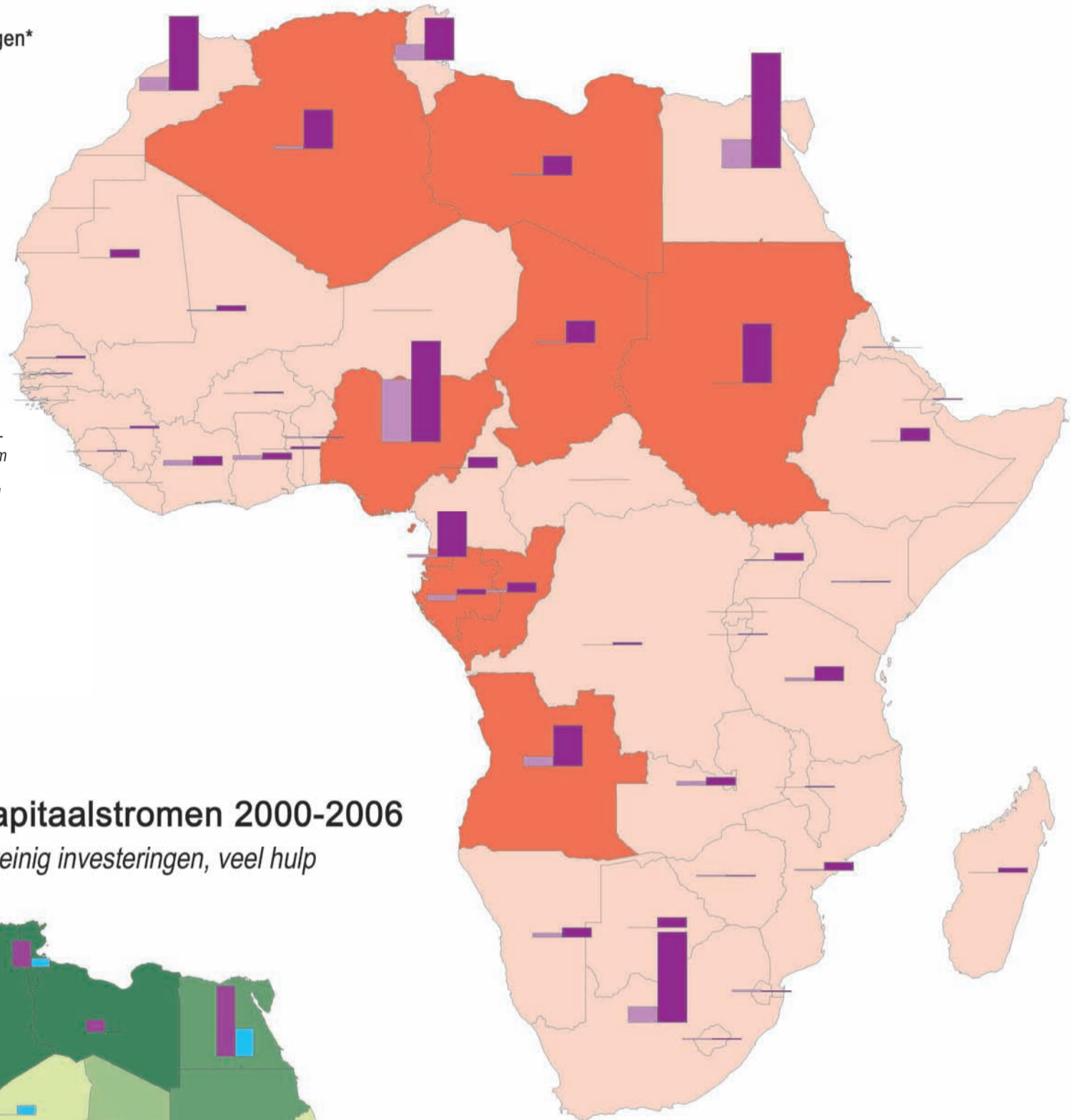

II. Olie-export

(% van exportinkomsten uit oliewinning)

* Wanneer er alleen een horizontale lijn staat afgebeeld, betekent dit dat de gemiddelde FDI-instroom niet groot genoeg is om in deze schaalverhouding weer te geven. Een neerwaartse balk (in het geval van Gabon) duidt op een negatieve netto-instroom van FDI, ofwel desinvestering.

B) Buitenlandse kapitaalstromen 2000-2006

Arme landen: weinig investeringen, veel hulp

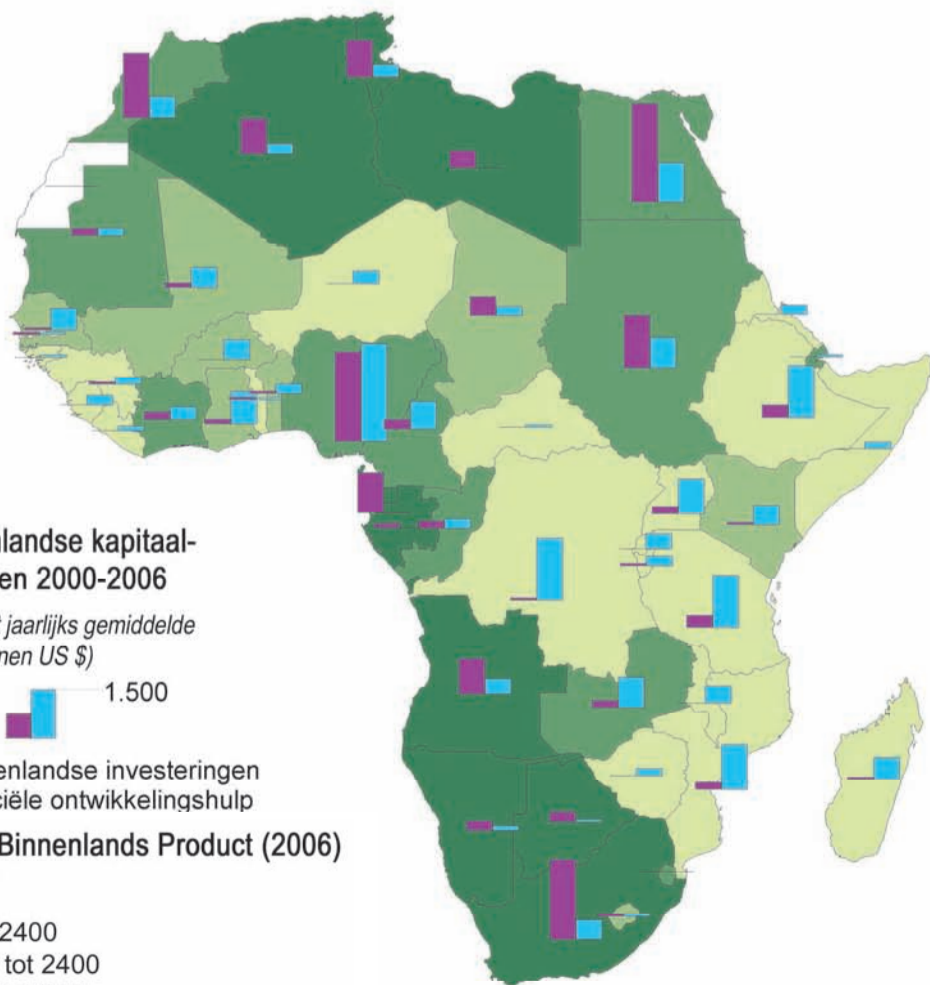
I. Buitenlandse kapitaalstromen 2000-2006

(absoluut jaarlijks gemiddelde in miljoenen US \$)

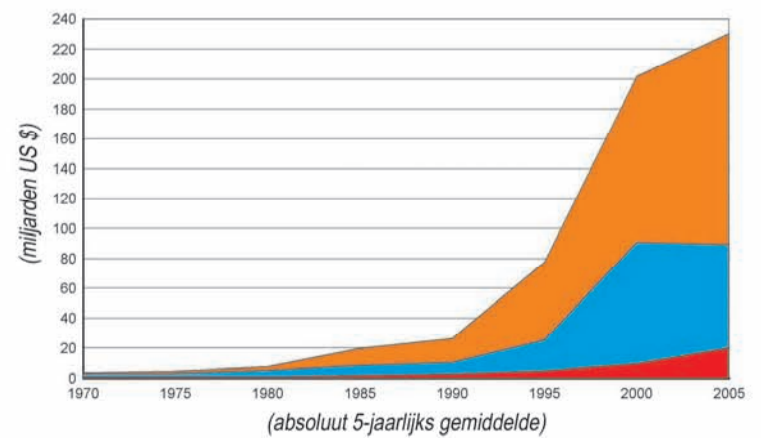
II. Bruto Binnenlands Product (2006)

(in US \$)

C) FDI-instroom per ontwikkelingsregio

Afrika groeit, maar aandeel daalt

Afrika Latijns - Amerika Azië

BUITENLANDSE DIRECTE INVESTERINGEN IN AFRIKA NEMEN TOE

Buitenlandse directe investeringen (of Foreign Direct Investments – FDI)¹ worden, vooral door instellingen als de Wereld Bank en het Internationale Monetaire Fonds, beschouwd als een belangrijk middel om economische groei en vermindering van armoede in ontwikkelingslanden te bevorderen. Dit heeft tot gevolg dat nationale overheden in Afrika en regionale samenwerkingsprogramma's als NEPAD (New Partnership for Africa's Development), het aantrekken van FDI inmiddels zeer hoog op de agenda hebben staan. Om buitenlandse investeerders te verwelkomen hebben de meeste Afrikaanse landen hun nationale regelgeving omtrent FDI dan ook geliberaliseerd. Want, zo is de achterliggende gedachte, de instroom van FDI zou niet alleen stabielere kapitaalstromen met zich meebrengen, maar ook technische kennis, beter betaalde banen en nieuwe exportmogelijkheden.

En inderdaad, Afrika lijkt te worden herontdekt door buitenlandse investeerders. Volgens cijfers van het UNCTAD is de instroom van FDI in Afrika gegroeid tot 36 miljard dollar in 2006, een verdubbeling van het niveau van 2004. Tezamen met een hoge economische groei van gemiddeld 5,5% in de laatste jaren geeft dit een positief vooruitzicht voor het continent.

Kaart A laat allereerst zien dat de absolute instroom van FDI is toegenomen voor alle landen in Afrika sinds het begin van het nieuwe millennium, wanneer we dit vergelijken met dezelfde periode in de jaren '90. Het lijkt er dus op dat de tweede grote golf van liberalisering eind jaren '90 zijn vruchten afwerpt en Afrika meegaat in de toenemende globalisering. In absolute aantallen gaat de meest welvarende regio Noord-Afrika aan kop, met een jaarlijks gemiddelde instroom FDI van 8,8 miljard dollar in de periode 2000-2006. Daarna volgen Zuidelijk Afrika (4,4 mld), West-Afrika (3,7 mld) Centraal-Afrika (2,5 mld) en Oost-Afrika (1,2 mld).

De groei van FDI in Afrika heeft zich voornamelijk voorgedaan in de delfstofontginning, waar er door hoge grondstofprijzen op de wereldmarkt de laatste jaren grote winsten werden behaald. Naast gaswinning en mijnbouw, heeft vooral de oliesector veel buitenlandse investeringen aangetrokken. Ter indicatie zien we op kaart A dan ook dat in de landen die voor het grootste gedeelte (70% of meer) van hun export afhankelijk zijn van oliewinning, grote investeringen zijn gedaan. Deze negen landen hebben over de periode 2000-2006, 41% van alle FDI-instroom in Afrika binnengehaald. De grootste groei zien we in landen als Soedan en Tsjaad (groefactoren van respectievelijk 130 en 31) waar grootschalige oliewinning redelijk recent zijn intrede heeft gedaan.

De andere landen die veel FDI aantrekken (Marokko, Egypte, Tunesië en Zuid-Afrika) hebben een meer diverse economische structuur. Naast grondstoffenwinning zijn hier de industriële en dienstensector van groter belang. Bovendien werpen sommige van deze landen zich ook op als nieuwe buitenlandse investeerders o.a. in het Afrikaanse continent zelf. Zo registreerden Marokko en Egypte en ook Libië, in 2006 uitgaande FDI stromen boven de 1 miljard dollar. Koploper is Zuid-Afrika, van waaruit in 2006 zo'n 6,7 miljard dollar in het buitenland werd geïnvesteerd.

Bij dit beeld van groei dienen we echter enkele kanttekeningen te plaatsen. Allereerst moeten we de grote absolute groei, zoals de grafiek ons toont, in perspectief zien. Wanneer we de instroom van FDI in Afrika vergelijken met dat van de ontwikkelingsregio's Azië en Latijns-Amerika, blijkt dat het aandeel in de totale hoeveelheid globale instroom van FDI is afgenomen. Waar Afrika in 1970 nog 34% van het totaal aan FDI in deze drie regio's ontving, is dat in 2005-2006 gedaald naar 9%. Hoewel het aandeel alweer iets is toegenomen in vergelijking tot de jaren '90 (5%), dienen we ons serieus af te vragen waarom Afrika aan concurrentiekracht heeft ingeboet.

Daarnaast zien we op kaart B dat in de meest arme landen, de hulpstromen vaak nog vele malen hoger zijn dan de FDI's. Het blijkt dat van de 20 lan-

den met een BBP onder de 400 dollar per jaar, in 18 gevallen (Togo en Gambia uitgezonderd) de instroom FDI gelijk staat aan nog geen 30% van de instroom van officiële ontwikkelingshulp over de periode 2000-2006. Een voorbeeld is de DR Congo, waar de FDI-instroom in deze periode gelijk staat aan maar 3,9% van de officiële hulpstromen. Dit betekent dat waar het de instroom van buitenlands kapitaal betreft, het armste gedeelte van Afrika nog sterk hulpafhankelijk blijft.² En verder, dat arme landen - die juist het meest zouden moeten profiteren van FDI - dus moeite hebben om deze investeringen aan te trekken.

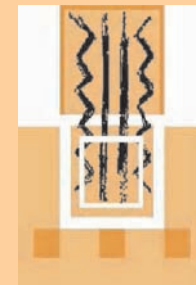
Als laatste kan gezegd worden dat er twijfels bestaan over de bijdrage aan economische groei van buitenlandse investeringen in de delfstoffensector. Het probleem is namelijk dat dit soort FDI's vaak gepaard gaan met zogenaamde exportenclaves, die weinig connecties hebben met de rest van de nationale economie en deze zo minder zouden stimuleren. Bovendien zouden de huidige hoge grondstofprijzen wel eens niet zo stabiel kunnen zijn. De grote vraag - en een van de onderwerpen van onderzoek binnen het Afrika-Studiecentrum - is daarom dan ook, of en hoe de toename van FDI bijdraagt aan zowel economische als sociale ontwikkeling in Afrika.

[1] FDI wordt gedefinieerd als het verwerven van een blijvend belang in een buitenlandse onderneming. Dit kan door een bedrijf in het buitenland op te starten of door verkrijging van minstens 10 % van de uitgegeven aandelen van een buitenlands bedrijf. Daarnaast worden in de FDI stromen ook de geherinvesteerde winst in de buitenlandse onderneming, alsmede de leningen of schulden tussen de directe investeerder en de buitenlandse onderneming meeberekend. Voorwaarde is dat deze transacties gefinancierd moeten zijn met geld uit het buitenland.

[2] Een andere belangrijke opkomende vorm van buitenlands kapitaal zijn transfers door migranten (Workers remittances). Echter, de beschikbare data zijn te onbetrouwbaar om deze mee te nemen in de analyse.

Bronnen:

- EIA (ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION) (2007-2008). *Country Energy Profiles*. U.S. Government. (<http://tonto.eia.doe.gov/country/index.cfm>)
- EIU (ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT) (2007). *World investment prospects to 2011: Foreign direct investment and the challenge of political risk*. Written with the Columbia Program on International Investment. London: EIU. (<http://www.cpui.columbia.edu/pubs/documents/WorldInvestmentProspectsto2011.pdf>)
- IMF (INTERNATIONAL MONETARY FUND) (2007). *Chad: Selected Issues and Statistical Appendix*. IMF Country Report No. 07/28. Washington: IMF. (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2007/cr0728.pdf>)
- OECD (ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT) (2007). *OECD.Stat. Dataset 2a: ODA by Recipient by country*. (<http://stats.oecd.org/wbos/Default.aspx?usercontext=sourceoecd>)
- UNCTAD (2005). *Economic Development in Africa: Rethinking the Role of Foreign Direct Investment*. New York, Geneva: UN. (http://www.unctad.org/en/docs/gdsafrika20051_en.pdf)
- UNCTAD (UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT) (2007). *Handbook of statistics 2007, GlobStat Database*. a) Report 3.1: Country trade structure by product group. b) Report 7.3: Foreign direct investment: inward and outward flows and stocks. c) Report 8.1: Total and per capita nominal gross domestic product. (<http://stats.unctad.org/handbook/ReportFolders/ReportFolders.aspx>)
- UNCTAD (2007). *World Investment Report 2007: Transnational Corporations, Extractive Industries and Development*. New York, Geneva: UN. (http://www.unctad.org/en/docs/wir2007_en.pdf)
- QUAK, E.J. (2008). Foreign investment disputed: Foreign direct investment and developing countries. *The Broker*, nr. 6, p. 24-26. (http://www.thebrokeronline.eu/en/articles/foreign_investment_disputed#t12)
- WORLD BANK (2008). *Africa Development Indicators 2007*. Washington: International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank. (http://siteresources.worldbank.org/INTSTATINAFR/Resources/adi2007_final.pdf)

HET AFRIKA-STUDIECENTRUM (ASC) in Leiden is het enige onderzoekscentrum in Nederland dat zich uitsluitend bezighoudt met Afrika. Het bestaat sinds 1948 en is een onafhankelijk centrum. Het wil de kennis over en het begrip voor Afrikaanse samenlevingen en culturen vergroten. Het ASC heeft een afdeling onderzoek en een afdeling bibliotheek, documentatie en informatie. De bibliotheek beschikt over een uitgebreide, gespecialiseerde collectie en is voor iedereen toegankelijk. De ca. 25 onderzoekers en 20 promovendi doen sociaal-wetenschappelijk onderzoek in Sub-Sahara Afrika.

Bibliotheek De bibliotheek heeft honderdduizend boeken en een aantal andere informatiebronnen. De webservice *Connecting-Africa* biedt gratis toegang tot wetenschappelijke informatie over Afrika. *African Studies Abstracts Online* bevat tienduizenden samenvattingen van tijdschriftartikelen. *Webdossiers* geven achtergrondinformatie over bepaalde gebeurtenissen en thema's.

Publicaties Er bestaan verschillende publicatiereeksen:
- *Africa Yearbook*,
- *Afrika-Studiecentrum Series*,
- *African Dynamics*,
- *African Studies Collection*
- en *ASC Infosheets*.

Seminars Tweemaal per maand op donderdagmiddag wordt een seminar gehouden over uiteenlopende thema's en landen door prominente Afrikanisten uit binnen- en buitenland. De seminars zijn voor iedereen toegankelijk.

Gastmedewerkers Elk jaar komen 9 Afrikaanse gastmedewerkers gedurende drie maanden naar Leiden om, in samenspraak met de wetenschappelijke staf, onderzoek te doen.

Research Masters in African Studies In samenwerking met de Universiteit Leiden organiseert het ASC een tweejarige Masters over Afrika (MPhil).

Scriptieprijs Elk jaar wordt een scriptieprijs uitgereikt aan de beste master-scriptie op het gebied van Sub-Sahara Afrika, die bestaat uit 1000 euro plus 3000 euro voor vervolgonderzoek.

Afrika-Studiecentrum
Pieter de la Courtgebouw
Wassenaarseweg 52
Postbus 9555
2300 RB Leiden
T: 071 527 3372
E: asc@ascleiden.nl
W: www.ascleiden.nl

reacties n.a.v. de kaart:
kaartvanafrika@ascleiden.nl